

7218

Van 'pufje' naar GRIP 5

Nationale Nucleaire Oefening Shining Spring goede leerschool

op acht crisislocaties

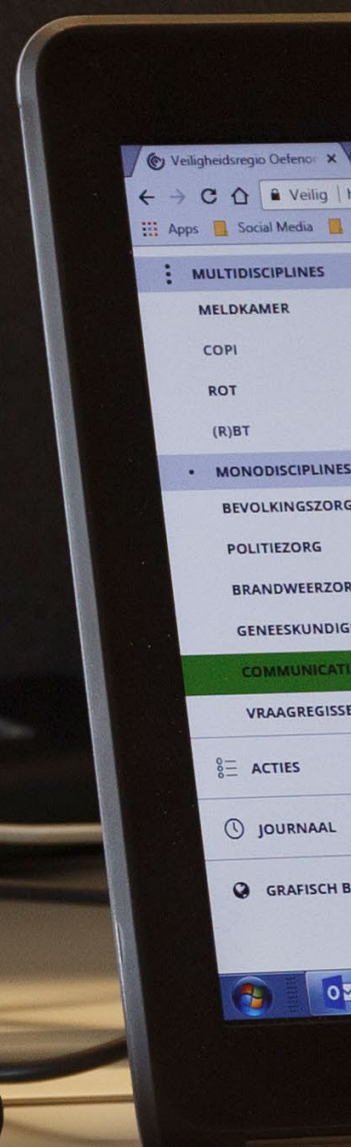
**“NAAST HET PLAN OOK JE GEZONDE
VERSTAND GEBRUIKEN”**

**“MEER AANDACHT VOOR COMMUNICATIE
NAAR BUITEN”**

“OEFENEN SCHERPT JE PARAATHEID AAN”

“ONS GEDRAG IS ONDERDEEL VAN EEN KETEN”

827

Veel succes!
Welkom
bij Shining
Spring Regio
2018

07/02/18 **BLADWIJZER**

Achter de schermen, van minuut tot minuut 6

Persconferentie

12

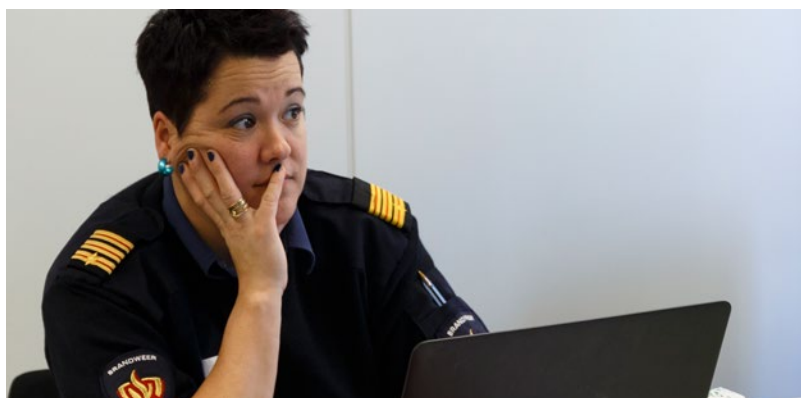
Terugblikken op locatie

16

Nawoord

21

Van 'pufje' naar GRIP 5 op acht crisislocaties

Het is een nachtmerriescenario voor iedere crisismanager: een explosie en lekkage bij de kern-energiecentrale Borssele. Tijdens deel 1 van de Nationale Nucleaire Oefening (NNO) Shining Spring wisten de regionale crisisteams het fictieve incident bij Elektriciteits Produktiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ) waardig het hoofd te bieden. De nieuwe procedures volgend, kwamen ze

tot weloverwogen beslissingen, communiceerden ze met de buitenwereld en borgden ze de veiligheid in drie regio's. Het ging er serieus aan toe in vergaderkamers, wandelgangen en verhitte gesprekken. De maatschappij – vertegenwoordigd door 50 'tegenspelers' van de diverse organisaties - bracht in een rollenspel zorgen en bedenkingen voor het voetlicht. De overige 200 deelnemers wisten die voor een deel weg te nemen.

Op woensdag 7 februari deden zo'n 250 deskundigen op 8 locaties levenslange ervaring op met de strategische beheersing en bestrijding van een nucleair incident. Buiten was het ijsig koud, binnen overal gloeiend warm. De adrenaline van deelnemers die op het scherpst van de snede opereerden, droeg daar zeker aan bij. Rond 18.00 uur gingen ze met waardevolle lessen en gemengde gevoelens naar huis. Want die nacht konden Zeeuwen, Brabanders en Vlamingen nog altijd niet rustig slapen. De crisis gaat escaleren in de nachtelijke uren. Op 16 april gaan de nationale incidentbestrijders die crisis beteugelen. Ze nemen dan het stokje over van de regio tijdens NNO Shining Spring Rijk. Wordt vervolgd.

Melding	
Tijd Melding:	12.00 PE STRAP
Meteo:	10.00 10.45 PE
M Gebeurtenis/Oorzaak	GRIP 2 11.50 GRIP 5
E Locatie	EPZ / KCB
T Type en Letsel	3 slo's / besmet
H Gevaren/Dreiging	SITRAP EPZ
A Toegankelijkheid	
N Slachtoffers	Totaal:
T1:	2 ADRZ
T3:	3-1 LEIEN
T2:	
T4:	
E Hulpdiensten aanwezig?	OVDS + AMBU
Overige informatie:	~~stachoffen vermist~~ => thuis (ver. aanwezig)

Waar hebben we het eigenlijk over?

In de kernenergiecentrale EPZ in Borssele valt bij werkzaamheden in het containment-gebouw een steiger om. Dat leidt tot een explosie. Daarbij zijn meerdere splijtstofelementen, maar ook het splijtstof-opslagbassin beschadigd. Het bassin begint te lekken, splijtstofelementen dreigen droog te vallen. Drie medewerkers zijn gewond en besmet. Een storing van het filtersysteem zorgt dat het van kwaad naar erger gaat. Er doet zich een lozing voor die nog altijd tien keer onder de toegestane dagwaarde blijft. Omdat een medewerker van EPZ op eigen gelegenheid naar het ziekenhuis gaat, doet het nieuws nu snel de ronde. Veiligheidsregio Zeeland zet de regionale vraagregisseur in en stuurt meetploegen van de brandweer naar het EPZ-terrein.

splijtstof vrij
13.45

19/22

72
stabiel

NIVRAY
NOBELVATOR
16 m stabiel

ongevuls fornuis!

03.00
Sifflende
Lozing
(Orinhouklasting)

17.00

Site
off-site?

Achter de schermen, van minuut tot minuut

Het echte crisiscentrum van de oefening is vandaag verdeeld over twee gebouwen in Middelburg. Die van Waterschap Scheldestromen en van Veiligheidsregio Zeeland. Op zeven andere locaties volgen de overige deelnemers de ontwikkelingen op de voet. De lijntjes zijn kort, in het LCMS kijkt men bij elkaar mee, soms zelfs via live-beelden van overleggen. Overal volgt men de nieuwe communicatieplannen van het Ministerie van IenW, de leidraad van de VRZeeland en de responsplannen van de ANVS, naast de bekende protocollen. Niemand zit op dit moment met dikke handleidingen voor zijn neus. Die zitten vooral in het hoofd. Vandaag gaat het om een combinatie van opgeslagen kennis, voorbereiding en gezond verstand. De deelnemers staan er blanco in, het scenario wordt pas bekend als de pieper overgaat. Het begint met een 'pufje'. Vrij snel wordt het een GRIP 5-situatie. Het duurt even voordat iedereen de noodzaak daarvan begrijpt.

10.30 uur, oefenstaf VRZeeland

Dan de Bruijn, adviseur gevaarlijke stoffen VRZeeland en meetplanleider in de oefenstaf, zit 3,5 uur na de melding van het incident aan zijn vierde bak koffie als de nucleair adviseur belt. "Er is wat verwarring over de windrichting. Die zou ineens 180 graden gedraaid zijn. Onze meetploeg staat klaar en wacht op instructies om het veld in te gaan."

11.00 uur, respons-cel Rijk

Ook de journalisten spelen hun rol met verve. "Wij zijn vooral in contact met VRZ en de ANVS. We stellen vragen over wat er aan de hand is, of er gewonden zijn gevallen, hoe

de inspectie verloopt en of daar vaker dingen misgaan. Iedereen is goed bereikbaar en we krijgen duidelijke antwoorden. Op Zeeland Veilig kunnen we goed bijhouden wat zij zelf al publiceren. Vanuit de oefenleiding krijgen we instructies of we de druk kunnen verhogen of verlagen," zegt één van hen.

In het scenario waait het 'EPZ-pufje' 's middags ook West-Brabant in. Daar is inmiddels opgeschaald naar GRIP2. Communicatie-medewerkers van VRMWB (Veiligheidsregio Midden West Brabant) kijken mee in de virtuele wereld via de LCMS van VRZ. Ze activeren banners op de websites van alle gemeenten, delen omgevingsanalyses en de statements die burgemeester Dijksterhuis van Borsele zojuist heeft gedaan. **Marieke van Wijk**, communicatie-responscel VRMWB: "Zeeland heeft de lead in de communicatie, wij volgen. We gaan er vooralsnog vanuit dat er in Brabant niets gebeurt, maar we moeten wel al anticiperen op escalatie."

11.15 uur, respons-cel Rijk

Projectleider NNO **Wim Molhoek** kijkt op de achtergrond mee wat hij kan meene-

men naar de oefening Rijk in april. Op zijn aandachtspuntenlijstje staat aan het eind van de ochtend: ‘Verdeling verantwoordelijkheden Rijk en regio, onduidelijkheid meteo-gegevens en interpretatie van windrichtingen, de rol van vakministeries bij het nemen van maatregelen, gaat de opschaling bij het NCC niet te snel?’

11.30 uur, respons-cel Rijk

Peter Westerbeek, plaatsvervangend hoofd DCC IenW (Departementaal Coördinatiecentrum Crisisbeheersing Infrastructuur en Waterstaat) en vandaag in de rol van lid IAO (Interdepartementaal Ambtelijk Overleg). “Op dit moment proberen we op nationaal

niveau te volgen wat er gebeurt. DCC IenW zit dicht op de informatie. Zij brengen dat naar ons toe en wij brengen het naar de departementen die hier bij elkaar zitten. Zodat we een gezamenlijk beeld krijgen van de gang van zaken. Het is weliswaar een spelvorm, maar de informatielijnen worden heel serieus opgepakt en we beproeven hoe we wat dat betreft op elkaar aansluiten. Je ziet vandaag alle

mensen waar je mee moet samenwerken als het echt eens mis gaat. Dat is cruciaal. De structuren zijn prachtig, maar als het mis gaat, branden die af en zijn het de mensen die elkaar moeten vinden. Daar is dit soort oefeningen heel nuttig voor. Mooi om te zien hoe alle onderdelen werken op een dag als vandaag. In ‘het echie’ heb je geen tijd om bij elkaar mee te kijken. Natuurlijk arresteren we ook vandaag evaluatiepunten, dingen die beter kunnen. Dat is ook juist een belangrijke toegevoegde waarde van een oefening. We hebben een nieuw responsstelsel, pas sinds twee jaar, en dat kunnen we nu mooi uittesten. Daar komen dan vast wel verbeterpunten uit. Tot nu toe merk ik dat niet altijd duidelijk is hoever het scenario is. Je bent dus veel aan het zoeken, nieuwe lijnen aanborend die eigenlijk informeel zijn. De locatie is prachtig en de technische voorzieningen zijn up-to-date, dus we kunnen het spel heel goed spelen vandaag.”

“We zitten in een film die steeds een paar scènes achterloopt.”

11.45 uur, respons-cel Rijk

Paul van den Brand, van het NCTV (Ministerie JenV), heeft in de respons-cel de taak van adviseur Nationaal Crisis Centrum (NCC). “Wij faciliteren de nationale crisisbesluitvorming vandaag. We zorgen ervoor dat alle departementen bij elkaar komen en de adviezen van de diverse crisisexpert-teams gebundeld worden. Ook onderhouden we de contacten met België en met de mensen die in het ROT zaken moeten meegeven die voor de regio van belang zijn. In afwachting

van de nationale besluitvorming. We moeten vandaag lang op onze handen blijven zitten om zodoende de regio het spel te laten spelen. Wel kunnen we adviseren over de coördinatie van de crisiscommunicatie. Het is heel interessant om te zien hoe de verschillende partijen met elkaar schakelen.

als aanloop naar de oefening Rijk, waar die nationale besluitvorming wel centraal staat. Ik stel hier vast dat netcentrisch werken snel een helder beeld geeft van de situatie. Er komt een crisisexpert-advies en samen met de LCMS-activiteiten van de twee regio's heb je heel snel een overzicht van wat er aan de hand is. Zodat je ook vlug een advies voor de benodigde maatregelen kan opstellen. Een andere vaststelling is dat digitaal werken in het LCMS heel belangrijk is, maar dat we ook juist de persoonlijke contacten niet moeten vergeten. Door elkaar op te zoeken kom je ook achter de argumentering van bepaalde besluiten, zoals de mate van opschaling of waarom bepaalde adviezen anders terugkomen in de besluitvorming. Mooi is ook dat we hier kunnen oefenen met de nieuwe rol van de vraagregisseur. In dit geval met name de regionale vraagregisseur. Op basis van de ervaringen vandaag, kunnen we die rol verder uitwerken.”

12.00 uur, sectie Bevolkingszorg Veiligheidsregio Zeeland

Via het LCMS kunnen we de informatie-uitwisseling goed bijhouden. En ondertussen overleggen we wat we zouden doen als we wel al een actievere rol zouden hebben. Ook

In het gebouw van VRZ is bij de sectie Bevolkingszorg zojuist bekend geworden dat er is opgeschaald naar GRIP5. “Volgens EPZ

is geldt nog steeds slechts de situatie 'Plant Emergency', maar de voorzitter van de VR zei net in het ROT dat er in Brabant is opgeschaald, dat België al oproept tot schuilen, dus is het hier nu ook GRIP5. We gaan een evacuatie voorbereiden in een zone van 10 kilometer. Er is officieel geen evacuatie-team, dat moeten we nu gaan formeren, vanuit verschillende disciplines. We gaan bij het ROT voorleggen om ook Defensie te vragen om steun," geeft de HTO aan.

12.30 uur, RBT-overleg

Operationeel leider **Sal Cracau** loopt net uit de eerste bestuurlijke vergadering van het

RBT waarin is meege-deeld dat voorzitter Jan Lonink van Veiligheidsregio Zeeland zojuist heeft opgeschaald naar GRIP 5. Met burgemeesters van andere gemeenten, experts en adviseurs is de nieuwe situatie besproken. "Je zag dat VRMWB zich voorbereidde op een worst case scenario en België op schuilen en inname van jodiumprofylaxe. Dat geeft onrust bij een bestuurder, want daar gebeurt dus kennelijk meer dan hier. Dus moet je opschalen

om bestuurlijke harmonisatie te krijgen. Dat was wat ongelukkig, want de bijbehorende maatregelen passen niet bij het incident. Het betekent dat er noodbevoegdheden gaan gelden, terwijl die eigenlijk niet nodig zijn. Het is wel begrijpelijk, want je kunt de burgers in Zeeland niet uitleggen dat ze

niet hoeven schuilen terwijl Belgen dat wel doen. Dat leidt tot maatschappelijke onrust. Dan kun je als overheid zeggen wat je wilt, maar dan gaan mensen toch spontaan evacueren. Je krijgt een buitenwereld met een hele eigen dynamiek. Dat is een valkuil waar je met zijn allen intrapt. Dat kan in het echt ook gebeuren. In het RBT heeft een nucleair adviseur dan wel zijn technische uitleg gegeven, maar bij onrust kun je als bestuurder niet alleen leunen op experts. Je kan er wel op oefenen om dat soort situaties te voorkomen."

13.00 uur, wandelgangen

De taak van **Hans Huibregtse**, algemeen commandant bevolkingszorg zat erop zodra GRIP 5 werd uitgeroepen. De gemeentesecretaris neemt het van hem over. Huibregtse loopt rond met een griepje, maar blijft er nog wel even bij. "Ik heb een aantal goede dingen zien gebeuren vandaag. Iedereen is op tijd gealarmeerd en was snel aanwezig. Ik zag rolvaste, gedreven mensen en een veel beter geolied apparaat dan bij de vorige oefening. Het rampbestrijdingsplan zit blijkbaar goed tussen de oren. Het is

wel jammer dat sommige mensen onder deze lastige omstandigheden wat besluiteloos raken. Ik had bijna medelijden met de veiligheidsman van EPZ, die door vier man onder druk werd gezet om zijn uitspraken te staven. Het is ook wel wat; als het ernstiger zou zijn dan hij zei, moeten we daar tijdig van op de hoogte zijn om bijvoorbeeld een ingrijpende evacuatie te kunnen organiseren. Ik vind het niet echt logisch dat er een GRIP 5 is uitgeroepen. Ik snap het wel, want er zijn internationale normen en categorieën voor nucleaire incidenten en wij werken zelf met GRIP. Die fases komen niet altijd overeen. Daarnaast gingen de alarmbellen af in andere regio's en moesten we hier ook wel opschalen blijkbaar. Op zich waren we er wel blij mee, want onze stafsectie kon eindelijk echt de handen uit de mouwen steken en een evacuatie gaan voorbereiden.”

13.30 uur, sectie *Communicatie*

Daniël Rouw, communicatieadviseur gemeente Terneuzen / teamleider crisiscommunicatie (VRZ).

“Voor mij is dit de derde nationale nucleaire oefening die ik meemaak. Ik merk dat we beter voorbereid zijn. Er zijn betere afspraken over wie wat doet en waarvoor verantwoordelijk is in de communicatie. We weten elkaar sneller te vinden. Dat maakt dat er meer vertrouwen is dat we onder de druk en bij de snelheid van een echte crisis, het beter waar kunnen maken. We hebben nu echt een grote calamiteit, GRIP 5. Voor ons is het belangrijk dat we dat snel gaan uitleggen. Dat GRIP 5 nodig is om gecoördineerd te kunnen samenwerken met de buurregio's en met België. Niet omdat er direct al maatregelen nodig zijn. Voor communicatiemensen gaat het erom dat we van buiten naar binnen kijken. Welke vragen leven er en hoe kunnen we die beantwoorden. Hoe kunnen

we aansluiten bij de zorgen en emoties van de bevolking? We proberen de sfeer die leeft terug te koppelen naar de bestuurders, zodat ze ook daar in communicatie op aan kunnen sluiten. Vandaag zijn we voortvarend van start gegaan met onze communicatie. Belangrijk is om snel en eenduidig te blijven communiceren. Daar ligt in de oefening de uitdaging omdat er zoveel partijen betrokken zijn en dat veel afstemming vraagt. De social media spelen bij deze oefening een grotere rol dan de vorige keer. Ik ben er alleen maar blij mee. Ze zijn voor ons als een thermometer. We weten direct welke vragen er spelen. Daar kan je snel op inspelen. Daarnaast kan je via social media zelf heel direct communiceren en mensen snel bereiken. Als er verkeerde ideeën leven in de social media, kun je dat meteen nuanceren. De plannen voor crisiscommunicatie zijn wat mij betreft overzichtelijker geworden. Er was al heel veel, maar dat is nu samengevoegd waardoor het praktischer is geworden en de dingen die er echt toe doen centraal staan. Ik heb daar vandaag zeker profijt van gehad.”

14.00 uur, RBT *Rijkswaterstaat, bestuurlijke verbindingsschakel*

Bianca Janssen, directeur Rijksrederij Rijkswaterstaat is vandaag aanwezig namens het Hoofd Ingenieur Directeur Zee en Delta. Ze belt even met Rob Hagman, directeur DCC IenW. “Het effect op de omgeving is nu nog vrij gering, maar de kans dat het groter wordt is aanwezig. We zijn dus bezig de effecten in kaart te brengen op lucht- en spoorwegen van een eventuele evacuatie.” Dan bedenkt ze zich dat ze vergat te zeg-

gen dat het om een oefening gaat. Maar dat had Hagman al begrepen. Er wordt smakelijk gelachen. Voor Bianca Jansen begint de actie pas net. Het is nu 14.00 uur. “Onze rol heeft vooral te maken met de effecten op wegen, waterwegen en het hoofdwatersysteem. Dan gaat het zowel om beschikbaarheid als kwaliteit. Op het moment gaat het ook om het faciliteren van eventuele

evacuatie routes. En we piloten vandaag tevens met onze nieuwe verbindingsrol tussen het hele ministerie van IenW en de veiligheidsregio. Dan hebben we het dus over een breder aandachtsgebied, waaronder ook lucht, spoorwegen en milieu. Voor mijzelf is dit de eerste NNO. Het is goed dat je elkaar hier beter leert kennen, vooral voor mij als nieuwkomer. Je ziet veel gezichten en dat gaat zeker helpen als het er ooit echt op aan komt. Het gevoel dat je zou hebben als het een echt incident was, is natuurlijk het enige dat ontbreekt tijdens deze oefening. Dan ben je ook bezorgd over de gezondheid van jezelf en anderen. Die ernst zit er niet in, maar verder gaat het er heel serieus aan toe.”

14.30 uur, sectie GHOR

Mat Weststrate en Laurens Hondema (beide Geneeskundig Adviseur Gevaarlijke Stoffen)

zijn onderdeel van de medische vraagbaak in de crisorganisatie van VRZ. Ze denken mee over de processen en adviseren daarbij, gevraagd en ongevraagd. Mat Weststrate: “We zijn nu in het stadium dat het advies voor de

inname van jodiumpillen in beeld komt. We communiceren via de voorlichters dat mensen ze paraat moeten houden. De meeste huishoudens hebben het viervoudige in huis van wat ze nodig hebben. En we adviseren over kwetsbare groepen bij evacuatie. Want bij het beschermen van niet-redzame mensen en ziekenhuispatiënten door verplaatsing naar een noodziekenhuis in Utrecht ontstaan daardoor ook andere risico's. Wat mij vandaag vooral opvalt is dat je zou verwachten dat Nederland leading is in deze situatie, maar dat België het initiatief naar zich toe heeft getrokken. En dat we in het kader van internationale harmonisatie mee moeten met maatregelen waar we zelf de inhoudelijke argumentatie van missen. Er zijn bestuurlijke afwegingen waar je als inhoudskundige met verbazing naar kijkt.” Laurens Hondema: “Dat zal bij de evaluatie ongetwijfeld naar voren komen, maar het is naïef te denken dat alles met een nog beter plan valt op te lossen. Je kunt niet op alles sturen en het blijft altijd belangrijk om naast het plan ook je gezond verstand te gebruiken. Het is voor ons vooral ook belangrijk en leerzaam om te zien hoe partijen als de politie en de brandweer omgaan met medische aspecten van een crisis. Door goede samenwerking komen we beter op voor het gezondheidsbelang.”

16.30 uur, persconferentie

‘Fake Press’

Tijdens een zeer realistische persconferentie, zo rond 16.30 uur, leggen zeven deelnemers – in de rol van journalisten – de woordvoerders het vuur aan de schenen. Burgemeester Jan Lonink als voorzitter van de Veiligheidsregio Zeeland,

burgemeester Gerben Dijksterhuis van Borsele, Ronald de Meij van de GGD Zeeland en Edwin de Maat, expert bij de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS), staan de net-echte pers uitvoerig te woord.

De woordvoerders kunnen nu zelf de feiten naar buiten brengen, terwijl het de hele dag al gonsde van de geruchten, sentimenten en officiële berichten in de media. De heer Lonink toont begrip voor de onrust in de samenleving en de paniek die her en der is ontstaan. Hij laat de heer De Maat het incident feitelijk uitleggen. “Er heeft zich een ongeval voorgedaan in de reactor van de kerncentrale, waarbij drie personen gewond zijn geraakt. Er heeft een kleine explosie plaatsgevonden die de opslag van de reactorstaven beschadigde. Daardoor is er een half uur lang een geringe emissie geweest van radioactieve gassen, tussen 9.45

en 10.15 uur. De situatie is onder controle gehouden door het waterniveau in de opslag steeds op peil te brengen. Aan de hand van de informatie bleek dat zich na verloop van tijd toch druk opbouwde in de reactor en dat verwacht wordt dat er tussen 0.00 en 4.00 uur vannacht mogelijk toch een gecontroleerde emissie zal moeten plaatsvinden.”

Ingrijpend, maar noodzakelijk

De heer Lonink vertelt over de opschaling van de GRIP-situatie, de gecoördineerde acties die in de regio’s zijn uitgevoerd en de afstemming met België. “We treffen nu de voorbereidingen voor het verspreiden van

jodumpillen in een straal van 30 kilometer rond de kerncentrale. Het gaat dan om een gebied dat zowel Zeeland, Brabant als België betreft. Ook bereiden we plannen voor om mensen te laten schuilen. Het is de eerste keer dat we dat van u vragen en we beseffen dat het ingrijpend is, maar het is preventief noodzakelijk.” De Meij geeft aan dat burgers nog geïnformeerd zullen worden over het exacte tijdstip van inname, omdat dit nauw luistert gezien de effectiviteit ervan.

Run op pillen en water

Anja van het NRC vraagt of de burgemeester zijn familie in veiligheid heeft gebracht voordat hij naar de persconferentie. Jan Lonink spreekt dat tegen. Een journalist van het ANP stelt dat mensen vannacht dus wakker moeten blijven om verdere instructies in de gaten te houden. “Als het om een gecontroleerde lozing gaat, waarom kan dat dan niet op een tijdstip dat mensen de informatie beter kunnen volgen dan ’s nachts?” Iemand van Omroep Zeeland vraagt zich af hoe veilig de kerncentrale nu eigenlijk is. “Er is altijd gezegd dat hier niets kan gebeuren.” De PZC maakt zich zorgen

over de run op jodumpillen en flessen water die zich inmiddels voltrekt. “Is daar nog iets aan te doen?” Alle vraagstellers krijgen uitvoerige en heldere antwoorden.

Belangrijke lessen

Burgemeester Jan Lonink van Terneuzen had vandaag als voorzitter van VRZ de touwtjes in handen. Na de gespeelde persconferentie blikt hij terug op de oefening. “Het is zeer nuttig en noodzakelijk om op dit soort extreme incidenten te oefenen. Omdat de relatie tussen bestuurlijk en operationeel hierin heel duidelijk naar voren komt, maar ook de coördinatie met de VRMWB en België. De oefening heeft ons geleerd dat het heel noodzakelijk is om niet alleen de plannen op papier te hebben staan, maar dat je ook moet weten wat je te doen staat als er onverwachte dingen gebeuren die niet voorzien zijn in de plannen. De belangrijkste les voor mij was dat er heel veel aandacht moet zijn voor de communicatie naar buiten toe. Ik zie dat de hulpverleningsdiensten heel goed voorbereid zijn om hun eigen taken te doen, maar dat we soms voorbijlopen aan het effect van dergelijke incidenten op de buitenwereld.”

Terugblikken op locatie

Staatssecretaris Stientje van Veldhoven (rechts) brengt een bezoek aan het Crisis Expert Team Nucleair en straling (links). (Links: Rob Hagman, midden: René Vrugt, rechts: Miriam Korsé)

Den Haag,

CETsn / ANVS Task Force / DCC IenW

Mark den Hollander, nationale vraagregisseur (en crisismanager DCC IenW): “De vraagregisseur is een nieuwe rol in de crisisbestrijding. In die rol probeer ik vandaag de vragen die binnenkomen over het incident te kanaliseren en te beoordelen. Steeds in overleg met de regionale vraagregisseur. Op die manier proberen we te voorkomen dat onze experts met overlappende vragen worden opgezadeld over het inschatten van risico’s en mogelijke bestrijdingsscenario’s. En zorgen we dat de juiste vragen bij de juiste mensen terecht komen. Dat is een efficiënte werkwijze gebleken die tijd bespaart en rust geeft. Mensen wisten me goed te vinden en konden goed uit de voeten met de nieuwe werkwijze. Op papier wist ik goed wat me te doen stond, maar de praktijk van een oefening scherpt je paraatheid zeker aan.”

Bilthoven, CETsn RGEN

Sam Bader, voorzitter van het RGEN (Radiologisch en Gezondheidskundig Expertise Netwerk) vanuit het RIVM in Bilthoven: “Met bijna 10 kennisinstituten verzamelen we meet- en modelgegevens om een beeld

te kunnen geven van wat er bij incidenten gebeurt en welke maatregelen je als overheid zou moeten nemen. Vandaag zaten we met 30 mensen aan die taak. Ik werd om kwart voor acht opgepiept, we zijn dus heel vroeg in het proces erbij betrokken. Op basis van de fictieve gegevens brachten we in beeld hoeveel straling er uit de centrale kan komen en hoe schadelijk dat kan zijn. Daarna brachten we in de verschillende stadia een advies uit over wel of niet schuilen, het innemen van jodiumpillen maar bijvoorbeeld ook om koeien op stal te zetten. Het is vervolgens aan het bevoegd gezag om daar besluiten aan te koppelen. De samenwerking met de kennisinstututen liep gesmeerd, ook met de ANVS, waaraan we ons advies gaven. Ook de informatie-uitwisseling met het vergelijkbare team in België hebben we kunnen oefenen. Er zijn natuurlijk ook wel verbeterpunten uit gekomen. Zoals het feit dat we wat meer aandacht kunnen geven aan de boodschap. Bijvoorbeeld: hoe informeer je de bevolking bij incidenten?”

Driebergen, LOCC

Paul van Putten nam in Driebergen deel aan de oefening, uit hoofde van het LOCC (Landelijk Operationeel Coördinatiecentrum) als onderdeel van de interne respons-cel. “In onze opschaling was het LOCC met tien man betrokken bij de oefening. Rond 8.15 uur constateerden we dat er een incident gaande was waar we iets mee moesten, dat was onze trigger om op te schalen. We zijn dat gaan monitoren, hebben vragen beantwoord en een aanbod voor ondersteuning gedaan. Zo vroegen deelnemers om beschermingsmiddelen voor hulpverleners en om extra defensiecapaciteit rondom de meetactiviteiten. Het aantal oefeningen op nationaal niveau is beperkt, dus we hebben hier veel van kunnen leren.”

EPZ, Kerncentrale Borssele

Jan van Cappelle, adviseur nucleaire veiligheid bij EPZ, was één van de vier deelnemers vanuit de kerncentrale zelf: “Wat mij betreft was het een geslaagde oefening. Het scenario bleek uitdagend genoeg te zijn voor de deelnemende partijen. Ik had wel de indruk dat er een neiging was om de maatregelen te zwaar aan te zetten, om te veel te willen doen. Ik denk deels uit eigen onzekerheid, men wil vooral niet te weinig doen als het om een nucleair incident gaat.”

Ik begrijp de onrust daarover, zowel bij de leken onder de burgers als bij de deelnemers. Gedurende de dag konden we het incident lokaal goed aan met onze eigen hulpdiensten. Wel hebben wij het aanbod

van de brandweer van de VRZ om te komen helpen aangenomen. Op verschillende tijdstippen kwam de vraag terug of we wel of niet ook buiten ons terrein maatregelen in gang moesten zetten. Wij mogen dat niet, dat is de taak van de overheid. Wat dat betreft heeft onze medewerker die bij het ROT zat, het wel zwaar gehad. Soms werd er getwijfeld aan de betrouwbaarheid van gegevens of men wilde dingen weten die gewoon nog niet bekend waren. Voor mij was dit de vierde nationale oefening die ik meemaak. Het grootste verschil bij deze oefening was toch wel dat nu de veiligheidsregio's echt aan zet waren, terwijl de plannen de vorige keer nog niet echt goed uitgekristalliseerd waren. En ook was de organisatiestructuur deze keer iets eenvoudiger, hoewel die wat mij betreft nog wel wat minder complex mag. Er zijn nog steeds wel heel veel clubjes en lijntjes. Bij de debriefing werd opgemerkt dat er misschien te veel discussies zijn gevoerd in de ROT-overleggen over de technische informatie die werd aangereikt. Dat kost tijd."

Tilburg, Veiligheidsregio Midden West Brabant

Theo Weterings, voorzitter RBT: "Het was een goede oefening. Interregionaal, met een thema dat onze regio raakt. Oefenen is altijd nuttig en nodig. Ook vandaag hebben we weer lessen voor verbetering geleerd"

Tilburg, Veiligheidsregio Midden West Brabant

Jeroen van Venrooij, sectielid Bevolkingszorg en veiligheidscoördinator gemeente Moerdijk: "Nucleair is een lastig onderwerp,

daar hebben we in Moerdijk niet vaak mee te maken. Dus dit was een goede les. Ook omdat we met drie regio's te maken hadden. Uiteindelijk hebben wij vanuit bevolkingszorg alleen bijstand hoeven verlenen aan VRZ. De verwachte (radioactieve) wolk bereikte tot het eind van de oefening onze regio niet. We hebben dus opvang en ontsmetting geregeld voor mensen die uit Zeeland naar Brabant zouden komen. Ik heb het gevoel dat we nu beter voorbereid zijn voor het geval er echt iets gaat gebeuren, wat niemand hoopt natuurlijk."

Tilburg, Veiligheidsregio Midden West Brabant

Irma Galama, HTO crisiscommunicatie VRMWB: "Communicatie rond crises is heel belangrijk. Alles draait om perceptie en beeldvorming in de buitenwereld en hoe je daar met communicatie op inspeelt. Social media zijn daarbij heel behulpzaam voor ons. Daaruit maak je snel op wat er in de samenleving leeft. Of dat nou onze waarheid is of niet. En op dat beeld kan je acteren. In brongebied Zeeland hebben onze collega's zich vandaag een slag in de rondte gewerkt, voor ons was het wat rustiger. We hebben vooral gevolgd wat daar gebeurde en dat geretweet of anderszins gedeeld. En onrust

proberen weg te nemen. Maar praktisch gezien was er in het effectgebied Brabant niet veel aan de hand. De samenwerking en afstemming liepen bijzonder goed, met alle relevante deelnemers. Rolvastheid vind ik een belangrijk streven tijdens dit soort oefeningen. Ons gedrag is onderdeel van een keten. Als iedereen binnen de kaders van zijn rol blijft en daarbij zijn boerenverstand blijft gebruiken, komt dat de hele keten ten goede. Je merkt dan dat het klopt, dat het niet voor niets zo is georganiseerd. We hebben vandaag ook kunnen piloten met het CIST-systeem, de app waarin je binnen de operatie informatie kunt uitwisselen. Daarmee was het op bepaalde momenten net even iets sneller schakelen. Het werkte perfect."

Brussel, Belgische overheden

Yves Stevens, woordvoerder nationaal crisiscentrum België, bemande vandaag in zijn eentje de Belgische communicatie-cel. Daarin had hij meerdere taken te vervullen. Na afloop kijkt hij tevreden terug op de Belgische bijdrage aan de oefening. “Bij nucleaire incidenten schakelen wij in België vrijwel automatisch op naar het nationaal noodplan, enigszins vergelijkbaar met de Nederlandse GRIP 5 situatie. Brussel besloot al vrij vroeg om uit voorzorg voorbereidingen te treffen voor maatregelen als schuilen en het gebruik van jodiepillen. Dat leverde een spanningsveld, want Nederland was zo ver nog niet. We hebben de communicatie steeds goed kunnen afstemmen, maar ieder land kiest uiteindelijk toch voor eigen

beleid. Ik snap dat Nederland daardoor in verlegenheid werd gebracht. Want het zou raar zijn als burgers aan de andere kant van de grens wel gaan schuilen en de Nederlanders zelf niet. Een ander aandachtspunt was de opschaling van GRIP 2 naar GRIP 5. De communicatie daarover verliep niet helemaal vlekkeloos. We lazen in het digitale informatiesysteem op een gegeven moment dat er een lozing zou zijn geweest en er opgeschaald werd. Maar daarover waren we van tevoren niet op de hoogte gesteld. Verder vond ik het een erg nuttige oefening met een sterk scenario. Ik ben erg benieuwd naar het vervolg in april, als het Rijk aan zet is. Daar gaan we ons ook vast op voorbereiden, met de lessen van vandaag in het achterhoofd.”

Beste deelnemers aan Shining Spring oefening regio,

Het eerste deel van het nucleair opleidings-, trainings- en oefenprogramma Shining Spring, oefening Regio, is nu achter de rug. Dit magazine is een terugblik op en een herinnering aan het succesvolle verloop van de oefening. Dit magazine laat zien dat er tijdens Shining Spring oefening Regio op acht verschillende locaties in Zeeland, Midden-West Brabant, Gent, Den Haag en Brussel is geoefend. Op alle locaties is er met verschillende deelnemers gesproken over hun ervaringen. De foto's schetsen een goed beeld van hoe het eraan toe gaat bij een grote nationale oefening.

In oefening Regio lag de focus op het oefenen van de regionale crisisteam (Regionaal Operationeel Team en Regionaal Beleidsteam) van Zeeland en Midden-West Brabant. Het Crisis Expert Team straling en nucleair (CETsn) was ook actief en heeft een technisch advies geleverd over maatregelen (zoals schuilen, evacueren) aan de crisisteam in Zeeland en Midden-West Brabant. De Belgische Federale diensten gouverneur (FDG) Oost-Vlaanderen en Antwerpen hebben ook actief deelgenomen aan de oefening en tegenspel geleverd aan de Nederlandse Veiligheidsregio's. Het Rijk speelde mee in de respons-cel met onder meer DCC-IenW, NCC, DCC-LNV, DCC-VWS en Defensie. Vanuit België speelde de nationale overheid mee vanuit het Algemene Directie Crisiscentrum in Brussel.

In de opzet van Shining Spring is er bewust gekozen voor twee oefeningen, oefening Regio en oefening Rijk. De burgemeester/voorzitter veiligheidsregio heeft/hebben de bevoegdheid tot het treffen van (ingrijpende) maatregelen voor Bevolkingszorg zoals bijvoorbeeld evacuatie of schuilen. De

communicatie richting inwoners en media is hierin cruciaal. De oefening Regio gaf de voorzitter veiligheidsregio de gelegenheid zijn rol met bijkomende verantwoordelijkheden volledig te beoefenen.

Oefening Regio had ruim 200 deelnemers en het is dan ook niet verassend dat samenwerking en afstemming tussen partijen overal terugkwam in de oefendoelen. Bijvoorbeeld afstemming en samenwerking tussen Veiligheidsregio Zeeland en Veiligheidsregio Midden-West Brabant, tussen Regio en Rijk of tussen Nederland en België. Niet alleen tussen verschillende partijen was coördinatie gewenst, maar ook binnen de crisisteam is samenwerking en het delen van informatie cruciaal om te komen tot een gemeenschappelijk beeld en een gecoördineerde respons. Oefening Regio was ontzettend waardevol en heeft verschillende organisaties met een rol in crisisbeheersing nader tot elkaar gebracht, van elkaar laten leren en geïdentificeerd waar er nog verbetering mogelijk is. Daarnaast bood de oefening regio ook een mooie kans om wat nieuwere crisisrollen - zoals de vraagregisseur of de bestuurlijke verbindingsschakel - uit te proberen in een uitgebreide oefenomgeving.

Namens de projectleiding wil ik graag iedereen heel erg bedanken voor zijn bijdrage aan de eerste oefening van Shining Spring 2018! Met zijn allen hebben we de dag tot een succes gemaakt en hebben we aangrijpingspunten om weer een stap vooruit te zetten in het verbeteren van onze crisisorganisatie. Dit is een resultaat waar we trots op kunnen zijn.

Kirsten Drost
Projectleiding NNO Shining Spring

Colofon

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

**DEPARTEMENTAAL COÖRDINATIECENTRUM
CRISISBEHEERSING**

Productcoördinatie:

ANJA BOOGAARDS

Concept en vormgeving:

STIJLMEESTERS

Fotografie:

FOTOFUNFACTORY

PETER DE KONING

Tekst:

LEXIE TEKSTPRODUCTIE

